

ORZECZNICTWO TRYBUNAŁU KONSTYTUCYJNEGO ZBIÓR URZĘDOWY

Seria A

Warszawa, dnia 28 grudnia 2023 r.

Pozycja 108

POSTANOWIENIE

z dnia 11 grudnia 2023 r.

Sygn. akt K 6/22

Trybunał Konstytucyjny w składzie:

Julia Przyłębska – przewodniczący
Zbigniew Jędrzejewski
Krystyna Pawłowicz
Stanisław Piotrowicz
Justyn Piskorski – sprawozdawca
Piotr Pszczółkowski
Bartłomiej Sochański
Bogdan Święczkowski
Michał Warciński
Rafał Wojciechowski
Jarosław Wyrembak,

po rozpoznaniu, na posiedzeniu niejawnym w dniu 11 grudnia 2023 r., wniosku grupy posłów o zbadanie zgodności:

- 1) art. 38 ustawy z dnia 26 maja 1982 r. – Prawo o adwokaturze (Dz. U. z 2017 r. poz. 2368, ze zm.) z art. 17 ust. 1, art. 20 w związku z art. 22 oraz z art. 65 ust. 1 w związku z art. 58 ust. 1 i w związku z art. 31 ust. 3 Konstytucji,
- 2) art. 49 ust. 1 i 3 ustawy z dnia 6 lipca 1982 r. o radcach prawnych (Dz. U. z 2017 r. poz. 1870, ze zm.) z art. 17 ust. 1, art. 20 w związku z art. 22 oraz z art. 65 ust. 1 w związku z art. 58 ust. 1 i w związku z art. 31 ust. 3 Konstytucji,

p o s t a n a w i a:

umorzyć postępowanie.

Orzeczenie zapadło jednogłośnie.

UZASADNIENIE

I

1. We wniosku z 22 kwietnia 2022 r. grupa posłów na Sejm IX kadencji (dalej: wnioskodawca) wniosła o stwierdzenie, że art. 38 ustawy z dnia 26 maja 1982 r. – Prawo o adwokaturze (Dz. U. z 2017 r. poz. 2368, ze zm.; dalej: p.a.) jest niezgodny z art. 17 ust. 1, art. 20

w związku z art. 22 oraz z art. 65 ust. 1 w związku z art. 58 ust. 1 i w związku z art. 31 ust. 3 Konstytucji oraz że art. 49 ust. 1 i 3 ustawy z dnia 6 lipca 1982 r. o radcach prawnych (Dz. U. z 2017 r. poz. 1870, ze zm.; dalej: u.r.p.) jest niezgodny z art. 17 ust. 1, art. 20 w związku z art. 22 oraz z art. 65 ust. 1 w związku z art. 58 ust. 1 i w związku z art. 31 ust. 3 Konstytucji.

1.1. W uzasadnieniu wnioskodawca wskazał, że ustawodawca, określając kształt samorządów zawodowych adwokatów i radców prawnych, niezasadnie przyjął jedynie terytorialne kryterium tworzenia poszczególnych jednostek tych samorządów. Ponadto przyznał również organom samorządów adwokackiego i radcowskiego kompetencje do określenia kształtu struktur terytorialnych tych samorządów, a jednocześnie oparł przynależność danego adwokata lub radcy prawnego do danej jednostki samorządu na jednym tylko kryterium odpowiednio siedziby zawodowej lub miejsca zamieszkania. Przyjęte przez ustawodawcę rozwiązania przekraczają wyznaczony przez ustrojodawcę zakres swobody legislacyjnej co do możliwości ukształtowania ustroju samorządu zawodowego i wymóg ustawowego jego uregulowania (art. 17 ust. 1 Konstytucji), jak również w sposób niezgodny z ustawą zasadniczą (art. 20 w związku z art. 22 oraz z art. 65 ust. 1 w związku z art. 58 ust. 1 i w związku z art. 31 ust. 3 Konstytucji), ograniczają prawo wykonywania zawodu, wolność działalności gospodarczej i wolność zrzeszania się.

1.2. W ocenie wnioskodawcy, zaskarżone przepisy, wprowadzone do systemu prawnego jeszcze pod rządami Konstytucji Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej z dnia 22 lipca 1952 r. (Dz. U. z 1976 r. Nr 7, poz. 36, ze zm.) nie przystają do obecnych realiów z punktu widzenia gwarancji decentralizacji. Wątpliwości konstytucyjne wnioskodawcy budzi „skrajna uniformizacja samorządu adwokackiego i radcowskiego sprowadzająca się do przyjęcia jedynie kryterium terytorialnego tworzenia jednostek tego samorządu”, która ma wywoływać negatywne i niczym nie uzasadnione z konstytucyjnego punktu widzenia skutki. Radca prawny czy adwokat nie zgadzający się z opinią większości samorządu zawodowego w danej izbie jest, w ocenie wnioskodawcy, zmuszony do zmiany odpowiednio siedziby zawodowej lub miejsca zamieszkania. Wnioskodawca podkreślił, że nie sposób wykazać konieczności takiego uregulowania dla osiągnięcia celów określonych w art. 17 ust. 1 Konstytucji. Wskazał ponadto, że w dotychczasowym orzecznictwie Trybunału podkreślono dopuszczalność daleko idącego zróżnicowania organizacji samorządu zawodowego nawet przez tworzenie różnych samorządów zawodowych w ramach jednego zawodu.

1.3. Wnioskodawca podniósł również, że „[o]becnym istniejące rozwiązania, traktowane jako ograniczenie swobód wynikających z art. 20 w zw. z art. 22 Konstytucji i art. 65 ust. 1 w zw. z art. 58 ust. 1 Konstytucji, nie mogą być więc tym samym proporcjonalne sensu stricto we wskazanym wyżej kontekście, gdyż nie można wykazać istnienia wynikających z nich korzyści dla realizacji konstytucyjnych zadań samorządu zawodowego”. Konstrukcja samorządu zawodowego zakłada obligatoryjną przynależność osób wykonujących dany zawód do jego struktur, gdyż tylko w ten sposób mogą realizować wskazywane już funkcje takiego samorządu. W konsekwencji, ustawodawca, decydując się na powołanie samorządu zawodowego, musi wskazać sposób, w jaki określany jest status przynależności jednostki do tegoż samorządu.

2. W piśmie z 24 maja 2022 r. Rzecznik Praw Obywatelskich (dalej: RPO) zgłosił udział w postępowaniu, jednocześnie wnosząc o jego umorzenie z uwagi na niedopuszczalność wydania wyroku na podstawie art. 59 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 30 listopada 2016 r.

o organizacji i trybie postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym (Dz. U. z 2019 r. poz. 2393).

W piśmie z 4 października 2023 r. RPO przedstawił uzasadnienie stanowiska.

3. W piśmie z 23 grudnia 2022 r. Prokurator Generalny przedstawił stanowisko w sprawie, wnosząc o uznanie, że art. 38 p.a. jest niezgodny z art. 17 ust. 1, art. 20 w związku z art. 22 oraz z art. 65 ust. 1 w związku z art. 58 ust. 1 i w związku z art. 31 ust. 3 Konstytucji oraz że art. 49 ust. 1 i 3 u.r.p. jest niezgodny z art. 17 ust. 1, art. 20 w związku z art. 22 oraz z art. 65 ust. 1 w związku z art. 58 ust. 1 i w związku z art. 31 ust. 3 Konstytucji.

II

Trybunał Konstytucyjny zważył, co następuje:

1. Zgodnie z art. 56 ust. 1 ustawy z dnia 30 listopada 2016 r. o organizacji i trybie postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym (Dz. U. z 2019 r. poz. 2393; dalej: u.o.t.p.TK), wszczęcie postępowania przed Trybunałem następuje na podstawie wniosku, pytania prawnego albo skargi konstytucyjnej uprawnionego podmiotu. Podmioty te zostały enumeratywnie wskazane w art. 191, art. 192, art. 193 oraz w art. 79 Konstytucji. W niniejszej sprawie wnioskodawcą była grupa posłów na Sejm IX kadencji (art. 191 ust. 1 pkt 1 Konstytucji).

2. Postanowieniem Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 7 listopada 2023 r. (M. P. poz. 1208), pierwsze posiedzenie wybranego 15 października 2023 r. Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej zwołano na 13 listopada 2023 r. Zgodnie z art. 98 ust. 1 Konstytucji, stanowiącym, że kadencja Sejmu rozpoczyna się w dniu pierwszego posiedzenia Sejmu i trwa do dnia poprzedzającego dzień zebrania się Sejmu następnej kadencji, 12 listopada 2023 r. zakończyła się IX kadencja Sejmu, skutkiem czego wygasły też mandaty posłów na ten Sejm.

3. Stosownie do treści art. 59 ust. 1 pkt 5 u.o.t.p.TK, obligatoryjną przesłanką umorzenia przez Trybunał postępowania w niezakończonych sprawach wszczętych m.in. na podstawie wniosku grupy posłów jest zakończenie kadencji Sejmu. W związku z powyższym, postępowanie w niniejszej sprawie należało umorzyć w konsekwencji zaistnienia przewidzianych ustawą okoliczności.

Mając na uwadze wskazane okoliczności, Trybunał Konstytucyjny postanowił jak w sentencji.